

«Razılaşdırılmışdır»

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
Dövlət Sığorta Nəzarəti Xidmətinin rəisi

N. Xəlilov

«10» dekabr 2012-ci il

«Təsdiq edirəm»

«Atəşgah» Sığorta Şirkəti ASC-nin
İdarə heyətinin sədri

T.A. Səfərov

«08» oktyabr 2012-ci il

KOMMERSİYA FƏALİYYƏTİNİN DAYANMASININ SİĞORTASI

QAYDALARI

“Atəşgah” Sığorta Şirkəti

2012

MÜNDƏRİCAT

Anlayışlar

- Maddə 1. Sığortaçı
- Maddə 2. Sığortalı (sığorta olunan)
- Maddə 3. Faydalanan şəxs
- Maddə 4. Sığorta sinfi və sığorta obyektı
- Maddə 5. Sığorta hadisələri və sığorta riskləri
- Maddə 6. İstisnalar
- Maddə 7. Sığorta təminatının müddəti
- Maddə 8. Sığortanın ərazisi
- Maddə 9. Sığorta məbləği və azadolma məbləği
- Maddə 10. Sığorta haqqı
- Maddə 11. Sığorta haqqının ödənilməsi
- Maddə 12. Sığorta haqqının qaytarılması
- Maddə 13. Sığorta müqaviləsinin bağlanması
- Maddə 14. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan hallar
- Maddə 15. Sığorta Şəhadətnaməsinin bu qaydalar üzərində üstünlüyü
- Maddə 16. Xüsusi şərtlər
- Maddə 17. Sığorta müddəti
- Maddə 18. Sığorta riskinin artması
- Maddə 19. Sığorta müqaviləsinə əlavələr və dəyişikliklər edilməsi və xitam verilməsi qaydası
- Maddə 20. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə
- Maddə 21. Sığorta hadisəsi zamanı:
- Maddə 22. Zıyanın qarşısının alınması və həcmnin azaldılması
- Maddə 23. Sığortaçı tərəfindən nəzarət
- Maddə 24. Sığorta hadisəsinin sübut etmək vəzifəsi
- Maddə 25. Zərər və ziyanın müəyyənləşdirilməsi
- Maddə 26. Sığorta ödənişi
- Maddə 27. Sığorta ödənişini verməkdən imtina
- Maddə 28. Zərər və ödənişin sona çatması
- Maddə 29. Cavabdeh şəxsə qarşı iddia hüququnun sığortaçıya keçməsi
- Maddə 30. Sığortalının cavabdeh şəxsə qarşı iddia hüququndan imtina etməsi
- Maddə 31. Üçüncü şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi
- Maddə 32. Məhkəmə aidiyyəti
- Maddə 33. İddia müddəti

ANLAYIŞLAR:

Əgər kontekstdə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, qaydalarda istifadə olunan termin və anlayışlar aşağıdakı mənalara daşır:

ÜMUMİ

Sığortaçı - sığorta müqaviləsinin tərəflərindən biri olan, sığorta xidmətləri göstərən və sığorta hadisəsi baş verən zaman müəyyən məbləği ödəmək öhdəliyi daşıyan sığorta şirkəti.

Sığortalı (və ya Sığorta olunan) - sığorta haqqı ödəyən və Fayda əldə etmənin olmaması halında sığortaçıdan sığorta ödənişini almaq hüququna malik olan sığorta müqaviləsinin tərəflərindən biri.

Faydalanan şəxs - sığorta şəhadətnaməsinin əslinə malik olması şərtilə sığorta ödənişini alan və ya almalı olan şəxs.

Sığorta müqaviləsi – Sığortalının (və ya Sığorta olunanın) ödədiyi sığorta haqqı müqabilində Sığortaçı tərəfindən sığorta obyektinə dair bu Qaydalara və Sığorta Şəhadətnaməsinə əsasən sığorta təminatının verilməsi haqqında yazılı razılaşma. Sığorta Müqaviləsi bu Qaydalardan və Sığorta Şəhadətnaməsindən ibarətdir. Tərəflərin imzaladığı bütün dəyişikliklər, əlavələr və düzəlişlər sığorta müqaviləsinin tərkib hissəsidir.

Sığorta Şəhadətnaməsi - Sığorta Müqaviləsinin bağlanması təsdiq edən, bu Qaydalarla birgə Sığorta Müqaviləsinin tərkib hissəsini təşkil edən, Sığortaçı tərəfindən buraxılan və bu Qaydalara münasibətdə üstün hüquqi qüvvəyə malik olan sənəd.

Kommersiya fəaliyyəti - qazanc əldə etmək üçün həyata keçirilən bütün növ fəaliyyətlər.

Gəlir itkisi - kommersiya fəaliyyətinin dayanması və ya istehsalın zəifləməsi nəticəsində, sığorta təminatı müddətində ümumi mədaxildə baş verən azalmanın və bu azalmanın aradan qaldırılması üçün çəkilən xərclərin səbəb olduğu xalis gəlir itkisi nəzərdə tutulur.

Daimi xərclər - müəyyən dövrdə istehsalın həcmi dəyişən zaman ümumi məbləği dəyişməyən xərclərdir.

Dəyişən xərclər - məhsul buraxılışının həcmindən asılı olaraq kəmiyyətə mütənəssib dəyişən resurslara (xammal, material, yanacaq, əmək haqqı və.s) müəssisənin çəkdiyi xərclərdir.

Dövriyyə - Müəssisənin müqavilədə göstərilən kommersiya fəaliyyəti ilə əlaqədar satışlardan və təklif etdiyi xidmətlərdən əldə etdiyi gəlirlərin cəmi nəzərdə tutulur.

İllik dövriyyə - Hadisə tarixindən əvvəlki 12 ay ərzindəki dövriyyə anlaşılır.

Standart dövriyyə - Təminat müddətinin 12 aydan artıq olduğu hallarda illik dövriyyəyə uyğun olaraq müəyyən edilən dövriyyədir.

Ümumi gəlir nisbəti - Hadisə tarixindən əvvəlki fəaliyyət ilində əldə olunan ümumi gəlirin dövriyyəyə nisbətini bildirir.

Sığorta müddəti - Sığorta risklərinin sığortalanmış hesab olunduğu müddət.

Məsuliyyətin həddi - hər sığorta hadisəsinə görə Sığortaçının Sığortalıya (və ya Sığorta olunana) verməli olduğu sığorta ödənişinin həddi.

Sığorta tarifi - sığorta haqqının sığorta məbləğindən (məsuliyyətin həddindən) faizlə dərəcəsi.

Sığorta haqqı - sığortaya görə sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği.

Azadolma məbləği - zərərin Sığortalı (və ya Sığorta olunan) tərəfindən ödənilən və Sığortaçının sığorta ödənişindən çıxdığı ilk hissəsi.

Sığorta ödənişi – Sığortalının qanunvericiliyə əsasən ödəməli olduğu məbləğlərin əvəzini vermək məqsədilə Sığortaçı tərəfindən ödənilən məbləğ.

Xüsusi şərtlər (zəmanətlər) - sığorta müqaviləsinin Xüsusi şərtləri dedikdə o şərtlər başa düşülür ki, sığortalı tərəfindən onların yerinə yetirilməməsi sığortaçıya sığorta ödənişini verməkdən imtina etmək və ya sığorta müqaviləsinin ləğv etmək hüququ verir.

Sığortanın arazisi - sığorta obyektinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən ərazi (yer).

XÜSUSİ

Yurisdiksiya - Sığortaçı tərəfindən sığorta ödənişinin verilməsi üçün Sığortalıya qarşı birinci instansiya məhkəməsinin qərarının çıxarılmalı olduğu yurisdiksiya.

Hüquqi xərclər - sığorta hadisəsinin nəticəsində Sığortalıya qarşı irəli sürülən iddiaların araşdırılması və müdafiəsi üçün Sığortaçının razılığı ilə Sığortalı tərəfindən çəkilən zəruri xərclər.

İllik ümumi hədd - Sığortaçının əvvəlcədən yazılı razılığı ilə ödənilmiş hüquqi xərclər istisna olmaqla, Sığortaçı tərəfindən sığorta müddəti ərzində ödəniləcək sığorta ödənişlərinin cəmi.

Maddə 1. Sığortaçı

1.1. Bu qaydalara əsasən Sığortaçı dedikdə "Atəşgah" Sığorta Şirkəti ASC başa düşülür.

Maddə 2. Sığortalı (sığorta olunan)

2.1. Sığorta müqaviləsində (Şəhadətnamədə) göstərilən və sığorta obyektinə münasibətdə sığorta marağı olan hər hansı bir hüquqi və ya fiziki şəxs Sığortalı (Sığorta olunan) ola bilər.

2.2. Bu qaydalar daxilində Sığortalının (Sığorta olunanın) hərəkətlərinə onun işçilərinin, rəsmi şəxslərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, "Sığorta fəaliyyəti haqqında" Qanuna, sığorta şəhadətnaməsinə və vəzifə öhdəliklərinə əsasən Sığortalı (Sığorta olunan) adından çıxış etmək səlahiyyəti olan digər nümayəndələrinin hərəkətləri də aid edilir.

Maddə 3. Faydalanan şəxs

3.1. Sığorta müqaviləsi Sığorta obyektinin qorunmasında maraqlı olan başqa şəxsin (Faydalanan şəxs) xeyrinə də bağlanıla bilər.

3.2. Sığorta müqaviləsinin başqa şəxsin (Faydalanan şəxsin) xeyrinə bağlanması Sığortalını (Sığorta olunanı) şəhadətnaməyə əsasən məsuliyyətdən azad etmir.

3.3. Bu qaydalarla və sığorta şəhadətnaməsi ilə Sığortalıya (Sığorta olunana) aid edilən bütün müddəalar sığortadan mənfəət götürmək niyyətində olan Faydalanan şəxsə də eyni ölçüdə aid edilir.

Maddə 4. Sığorta sinfi və sığorta obyektı

4.1 Bu Qaydalara əsasən təqdim olunan sığorta məhsulu sığorta obyektinə görə əmlak sığortasına aid olan sığortalının kommersiya fəaliyyətində sığorta hadisəsi nəticəsində baş verən fasilə ilə əlaqədar, onun əmlak mənafeələrinə əldən çıxan fayda və əlavə xərclərlə bağlı dəyən zərərin əvəzinin tam və ya qismən ödənilməsi üçün sığorta ödənişinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan işin dayanması ilə bağlı risklərdən sığorta sinfinə aiddir.

4.2 Hazırkı qaydalara əsasən bağlanan müqavilənin obyektı bu qaydaların 5-ci maddəsində qeyd edilən hadisələr nəticəsində kommersiya fəaliyyətinin qismən və ya tamamilə dayandırılması və yaxud istehsalın zəifləməsi riskləri ilə bağlı Sığortalının əmlak maraqlarıdır.

4.3 Sığorta obyektinə bu qaydaların 5-ci Maddəsinin 5.5 bəndində qeyd edilən daimi xərclər və fəaliyyətdən olan gəlir itkisi aiddir. Bu gəlirlər aşağıdakı kimi formalaşır:

- İstehsalat müəssisələrində - məhsul istehsalı hesabına;
- Xidmət sahələrində fəaliyyət göstərən müəssisələrdə - xidmət göstərilməsi hesabına;
- Ticarətlə məşğul olan müəssisələrdə - maddi zərərin baş verməsi nəticəsində istehsalatda fasilə yaranmasaydı, məhsulun satışı hesabına.

Maddə 5. Sığorta hadisələri və sığorta riskləri

5.1 Sığorta hadisəsi dedikdə Sığortaçının qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada Sığortalıya sığorta ödənişini vermək ödəliyi yaradan hal başa düşülür.

5.2 Bu qaydalara görə sığorta hadisəsi Sığortalının sığorta müqaviləsində qeyd edilmiş kommersiya fəaliyyətinin qismən və ya tamamilə dayandırılması və yaxud istehsalın zəifləməsi hesab edilir.

5.3 Sığortalının kommersiya fəaliyyətinin dayanması üzrə sığorta hadisəsi yalnız sığortalının kommersiya fəaliyyətini həyata keçirərkən istifadə etdiyi bina, avadanlıq, dəzgah, qurğu və əmtəələrə, qüvvədə olan əmlakın yanğıın və digər risklərdən (yanğıın, partlayış, ildırım çaxması, təbii fəlakətlər və s.) sığortası müqaviləsi ilə təminat verilən hadisənin baş verməsi nəticəsində hesab edilir.

5.4 Aşağıda qeyd edilən əmlaklara ziyan dəyməsi nəticəsində baş vermiş hadisə sığorta hadisəsi hesab edilmir:

- 5.4.1 Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) məxsus olan pullar (aşağıdakılar daxil olmaqla, lakin, onlarla məhdudlaşmayaraq: nağd pul, banknotlar, hər hansı valyuta, çeklər, poçt və pul sifarişləri, poçt ştampları və markaları, vauçerlər, səhmlər, qiymətli kağızlar, istiqrazlar), sənədlər, plan, çertyojlar, fotoşəkillər, perfokartlar, maqnit lentləri və ya digər informasiya daşıyıcıları, mühasibatlıq sənədləri və ya hər hansı yazılı formada olan qeydlər;
- 5.4.2 Külçə və digər formada olan əlvan metallar, nəcib metallar, qiymətli daşlar və zinət əşyaları və s. ;
- 5.4.3 Marka kolleksiyası, sikkə, pul nişanları, bon və digər kolleksiyalar, eləcə də rəsm əsərləri, şəkillər, heykəltərəşliq əsərləri, digər incəsənət əsərləri;
- 5.4.4 Silah və döyüş sursatları;

- 5.4.5 Tikilişi başa çatmamış obyektlər;
- 5.4.6 Heyvandarlıq və kənd təsərrüfatı;
- 5.4.7 İstifadə müddəti və reallaşma müddəti bitmiş məhsullar;

5.5 Bu qaydalara əsasən sığorta müqaviləsi üzrə Sığortaçı sığorta müddəti ərzində Sığortalının kommersiya fəaliyyətinin dayanması ərzində yaranmış daimi xərcləri ödəyir. Bu xərclərə aşağıdakılar aiddir:

- a) Sığortalının əmək müqavilələri, mülki-hüquq müqavilələrinə əsasən işçilərinə ödədikləri əmək haqları;
- b) İcarə müqaviləsinə əsasən, bu cür müqavilələr üzrə icarə ödənişləri əmlakın zədələnməsi faktından asılı olmayaraq İcarəçi tərəfindən ödənilirsə, Sığortalının öz fəaliyyəti üçün icarəyə götürdüyü bina, avadanlıq və digər əmlaklara görə icarə haqqı.
- c) Sosial sığorta orqanları və analogi orqanlara (Pensiya Fondu, Sosial Sığorta Fondu, Məşğulluq İdarə və digər fondlar) olan ödənişlər;
- d) Dövriyyədən və sığortalanmış fəaliyyətin nəticələrindən asılı olmayan vergi və rüsumlar, ö cümlədən əmlak vergisi, torpaq vergisi, qeydiyyat rüsumları, lisenziya ya görə haqlar;
- e) Sığortalı şirkət üçün müəyyən edilmiş normalara əsasən amortizasiya ayırmaları;
- f) Kredit və ya digər cəlb olunmuş vəsaitlər üzrə faizlər (əgər bu vəsaitlər sığortalanmış fəaliyyətə sığorta hadisəsindən öncə cəlb edilmiş və sığorta hadisəsi zamanı dayanmışdırsa)

Maddə 6. İstisnalar

6.1. Əgər sığorta şəhadətnaməsində birbaşa nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıda göstərilənlər üzrə təminat verilmir:

- 6.1.1. Əmlakın yanğın və digər risklərdən sığortası müqaviləsi və əsas şərtlərinin müddəalarına əsasən təminat verilməmiş risklərin səbəb olduğu gəlir itkisi.
- 6.1.2. Məhsulun əldə olunması ilə bağlı xərclər və məhsulun reallaşması ilə bağlı nəqliyyat xərcləri;
- 6.1.3. Dövriyyədən alınan və satınalmaya görə tutulmuş vergilər, əlavə dəyər vergisi, mənfəət vergisi, aksizlər, gömrük rüsumları və digər vergilər.
- 6.1.4. Dəyişən xərclər.
- 6.1.5. Müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirməməklə əlaqədar olaraq cərimələr, sanksiyalar.
- 6.1.6. Yükləmə, qablaşdırma, daşıma ilə əlaqədar ortaya çıxmış gəlir itkisi.
- 6.1.7. Müharibə (əlan edilib-edilməməyindən asılı olmayaraq), vətəndaş müharibəsi, hərbi əməliyyatlar, təcavüz, istila, işğal, düşmənçilik aktları, xarici düşmənlərin aksiyaları, üsyan, qiyam, tətill, inqilab, ictimai iğtişaşlar, xalq hərəkatı, çevriliş, silahlı yolla hakimiyyətin qəsb edilməsi, terrorizm, sabotaj və bunların nəticələri;
- 6.1.8. ionlaşdırıcı şüalanma və ya nüvə yanacağından çirklənmə nəticəsində radioaktivlik və ya nüvə yanacağının yandırılmasından əmələ gələn hər hansı nüvə tullantıları;
- 6.1.9. radioaktiv zəhərli partlayıcı və ya hər hansı partlayıcı nüvə qurğusundan və ya nüvə yanacağının yandırılmasından əmələ gələn nüvə tullantılarının digər təhlükəli qalıqları.
- 6.1.10. Sığortalı və ya onun nümayəndələrinin qəsdli hərəkətləri və ya qəsdən edilən etinasızlıq;
- 6.1.11. Sığorta müqaviləsi üzrə hər hansı bir iddia ortaya çıxan zaman eyni məsuliyyət üzrə başqa bir sığorta təminatı olduğu müəyyənləşərsə.
- 6.1.12. Sığorta təminatının əhatə ərazisindən kənarında baş verən hadisələr;
- 6.1.13. Bina və tikililərdə və ya digər ərazilərdə aparılan hər hansı tikinti işləri nəticəsində (təzələmə, təmir və yeniləşdirmə işləri daxil olmaqla) iş fəaliyyəti prosesinin dayanma halları.
- 6.1.14. Şaxta nəticəsində dəymiş hər hansı itki, zərər və ya məhv olma.
- 6.1.15. Valyuta mübadiləsi kursunun fərqi.
- 6.1.16. Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) alkoqolun, toksik və ya narkotik maddələrin təsiri altında etdiyi hərəkət (hərəkətsizlik) nəticəsində baş vermiş hadisələr.
- 6.1.17. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddətində baş vermiş, lakin səbəbi müqavilənin qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl yaranmış hadisələr.
- 6.1.18. Səs və ya səsənin sürətindən yüksək sürətlə hərəkət edən təyyarələr və digər hava aparatları ilə bilavasitə və ya

6.1.19. Səlahiyyətli şəxsin hərəkəti və ya qərarı ilə əlaqədar yaranmış zərərlər.

6.1.20. Partnyorların müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirməmələri ilə bağlı yaranmış zərərlər.

Maddə 7. Sığorta təminatının müddəti

7.1. Sığortaçı, bu şərtlərin 4.1 bəndinin müddəalarının yerinə yetirilməsi və sığorta şəhadətnaməsində göstərilən maksimum təminat müddətindən çox olmaması şərti ilə, hadisə baş verdiyi tarixdən, kommersiya fəaliyyətinin dayanması və ya istehsalın zəifləməsinin tamamilə aradan qaldırılacağı vaxta qədər keçəcək müddət ərzində meydana gələcək gəlir itkilərinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maddə 8. Sığortanın ərazisi

8.1. Əgər şəhadətnamədə sığortanın ərazisi göstərilmişdirsə, yalnız həmin ərazidə baş verən sığorta hadisələri bu sığorta təminatına daxildir. Şəhadətnamədə əksi göstərilməmişdirsə, sığorta Azərbaycan Respublikasının ərazisində qüvvədədir.

Maddə 9. Sığorta məbləği və azadolma məbləği

9.1. Sığorta məbləği sığorta şəhadətnaməsinə əsasən Sığortaçının Sığortalıya verməyi öhdəsinə götürüdüüyü ödənişin hədlərini özündə əks etdirir.

9.2. Sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, Sığorta məbləği sığortanın qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən bütün sığorta hadisələri ilə əlaqədar verilən sığorta təminatı ödənişinin maksimum miqdarını müəyyən edir.

9.3. Müqavilə üzrə azadolmanın aşağıdakı növlərindən biri tətbiq edilə bilər:

9.3.1. Gözləmə müddəti – sığorta hadisəsi nəticəsində həmin müddət ərzində yaranan itkilərin əvəzinin ödənilməsi sığortalının üzərində qalır.

9.3.2. Şərtsiz azadolma məbləği – sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir. Azadolma məbləği sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə tətbiq olunur.

Maddə 10. Sığorta haqqı

10.1. Sığorta haqqı sığorta şəhadətnaməsində göstərilən müddətdə və qaydada Sığortalı tərəfindən sığorta üçün ödənilən haqdır.

10.2. Sığorta haqqının miqdarı sığorta tariflərinə əsasən hesablanır.

Maddə 11. Sığorta haqqının ödənilməsi

11.1. Sığorta haqqının ödənilməsi gün onun Sığortaçının bank hesabına daxil olduğu və ya nağd ödəmə zamanı Sığortaçının kassasına daxil olduğu gün hesab olunur.

11.2. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, nağdsız haqq-hesab zamanı sığorta haqqı Sığortalı tərəfindən tam məbləğdə, sığorta haqqı hissə-hissə ödənilirsə sığorta haqqının birinci ödənişi Sığortaçının təqdim etdiyi hesabın şərtlərinə müvafiq olaraq Sığortaçının bank hesabına köçürülməsi yolu ilə ödənilir.

11.3. Sığorta haqqı və ya onun birinci hissəsi Sığortaçı tərəfindən təqdim olunmuş hesabda və ya sığorta haqqının məbləği və ödənilmə qaydası barədə məlumatı özündə əks edən digər sənəddə göstərilmiş müddət ərzində ödənilmədikdə, Sığortaçı onun ödənilməsi üçün bu qaydaların 10.4.-cü bəndinin tələbini nəzərə alaraq yazılı surətdə 15 (on beş) günədək müddət müəyyən edə bilər.

11.4. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.

11.5. Əgər sığorta hadisəsinin baş verməsi günündə sığorta haqqı və ya onun birinci hissəsi müqavilənin şərtlərinə uyğun hələ də ödənilməyibse, Sığortaçı öz öhdəliklərindən azad edilir.

11.6. Sığorta haqqı hissə-hissə ödənilməsi halda növbəti ödənişin ödənilmədiyi, vaxtından gec və ya az məbləğdə ödənilməsi halda, Sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə öhdəlikləri sığorta haqqının ödənilməli gündən sonrakı növbəti 15 təqvim günü ərzində qüvvədə qalır və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi zamanı sığorta haqqının gecikdirilmiş (natamam həcmdə ödənilmiş) hissəsi Sığortaçı tərəfindən ödənişdən tutula bilər. Əgər həmin borc müqavilə ilə sığorta haqqının ödənilməsi günü kimi şərtləşdirilmiş gündən sonra 15 təqvim günü ərzində ödənilməyibse Sığortaçı sığorta müqaviləsində göstərilən sığorta

hadisələri üzrə məsuliyyət daşımır.

11.7. Sığortaçının məsuliyyəti borcun, yeni gecikdirilmiş (natamam həcmdə ödənilmiş) ödənişin, ödənilmədiyi gün saat 24:00-dan bərpa olunur və Sığortaçının məsuliyyəti bərpa olunduqdan sonra baş vermiş, sığorta müqaviləsində şərtləşdirilmiş sığorta hadisələrini əhatə edir.

11.8. Sığortalı sığorta haqqının ödənilməsini gecikdirirsə, sığortaçı AR Mülki Məcəlləsinin 23-cü fəslinə əsasən dəymiş zərərin və cərimənin ödənilməsini tələb edə bilər.

Sığortalının sığorta haqqını ödəməməyi səbəbindən Sığortaçı tərəfindən sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsi, Sığortalını Sığortaçıya, onun öz öhdəliklərini yerinə yetirdiyi müddəti üzrə, sığorta haqqının ödənilməli olan hissəsinin ödəməsindən azad etmir.

Maddə 12. Sığorta haqqının qaytarılması

12.1. Sığorta müqaviləsinə sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı çəkilməmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqları ona qaytarır, əgər bu tələb sığortaçının sığorta qaydalarını pozması ilə bağlıdırsa, o, sığorta haqlarını sığortalıya bütünlüklə qaytarır. Sığorta müqaviləsinə sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığortalının sığorta haqlarını bütünlüklə qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta qaydalarını yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı çəkilməmiş xərclər çıxılmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır.

Maddə 13. Sığorta müqaviləsinin bağlanması

13.1. Bu qaydalara əsasən Sığortaçı Sığorta müqaviləsinə Sığortalı ilə bağlayır.

13.2. Sığorta müqaviləsinə bağlamaqdan ötrü Sığortalı özünə məlum olan, Sığortaçının sığorta riskinin dərəcəsini müəyyənləşdirilməsinə təsir edə biləcək halları özündə əks etdirən, müəyyən olunmuş formada yazılı ərizəni dolduraraq Sığortaçıya təqdim etməlidir. Bu ərizə Sığorta müqaviləsinin tərkib hissəsi hesab edilir.

13.3. Əgər başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, Sığorta müqaviləsi onun bağlanmasına dalalet edən sığorta şəhadətnaməsində göstərilən tarixdə 00:01-də qüvvəyə minir.

Maddə 14. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan hallar

14.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən Sığortalı riskin baş vermə ehtimalının müəyyən edilməsi və mümkün itkilərin həcmi hesablanması üçün əhəmiyyət daşıyan və xəbərdar olduğu bütün faktları və halları bildirməyə borcludur. Sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən və/və ya sığortalıya yazılı şəkildə aydın və birmənalı sorğu verilmiş hallar (faktlar) əhəmiyyətli sayılır.

Sığortalının məlumatının yalan, yanlış və yaxud yarımçıq olması hallarında sığortaçı sığorta müqaviləsinə imzalamaya və ya bunu öyrəndikdə və ya bu haqda Sığortalı tərəfindən ona məlumat verildikdə:

14.1.1. Sığortalı bunu qəsdən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi andan etibarən 1 (bir) ay ərzində müqaviləni ləğv edə bilər və ya müqaviləni davam etdirərək həmin vaxt üçün sığorta haqqı fərqini tələb edə bilər. Sığortalının öz öhdəliyini bu bənddə göstərilən qaydada pozması ilə bu cür hala dair Tərəflər arasında razılıq əldə edilənədək keçən müddət ərzində baş vermiş sığorta hadisəsi arasında hər hansı əlaqə olarsa, sığorta ödənişi verməkdən imtina edə bilər;

14.1.2. Sığortalı bu hərəkəti bilmədən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən 1 ay ərzində müqaviləni ləğv edə bilər və ya həmin vaxt üçün sığorta haqqı fərqini almaqla müqaviləni davam etdirə bilər.

14.1.3. Sığortalı tələb edilən sığorta haqqı fərqini 5 (beş) gün ərzində Sığortaçıya ödəməzsə və ya ödəməyi yazılı şəkildə öhdəsinə götürməzsə, sığorta müqaviləsi ləğv edilmiş hesab olunur.

14.1.4. Sığortaçı tərəfindən tətbiq olunan ləğv etmə, bu haqda sığortalıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən 5 iş günü sonra, sığortalı tərəfindən tətbiq edilən ləğv etmə bu haqda sığortaçıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən sonrakı gün saat 00.01-də hüquqi qüvvəyə minir.

14.1.5. Ləğv etmənin hüquqi qüvvəyə mindiyi tarixə qədər keçən müddətin sığorta haqqı, müqavilə sığortaçı tərəfindən ləğv edildikdə gün hesabı, sığortalı tərəfindən ləğv edildikdə isə qısa müddətli sığorta kimi hesablanır və artıq qalan məbləğ geri qaytarılır;

14.2. Vaxtında istifadə olunmayan ləğv etmə və ya sığorta haqqının fərqini tələb etmə hüququ etibarsız sayılır;

14.2.1. Sığortalının hərəkətində heç bir qəsd müəyyən edilmədiyi hallarda sığorta hadisəsi:

- sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl;
- sığortaçı müqaviləni ləğv etməyi tələb edə biləcəyi müddət ərzində;
- və yaxud bu təklifin hüquqi qüvvə qazanması üçün lazım olan müddət ərzində;

baş verərsə onda sığortaçı, sığorta ödənişini sığortalının məlumatına əsasən hesablanan sığorta haqqı ilə həqiqətdə ödənilməli olan sığorta haqqı arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödəyir.

Maddə 15. Sığorta Şəhadətnaməsinin bu qaydalar üzərində üstünlüyü

15.1. Sığorta müqaviləsi (şəhadətnaməsi) imzalanarkən Sığortalı və Sığortaçı bu qaydaların müddəalarına zidd olmayan əlavə şərtlərə dair razılığa gələn bilərlər.

Maddə 16. Xüsusi şərtlər

16.1. Sığorta müqaviləsində (şəhadətnaməsində) bu Qaydalara zidd olmayan xüsusi şərtlər müəyyən oluna bilər. Sığortalı tərəfindən bu xüsusi şərtlərin yerinə yetirilməməsi Sığortaçının ödəniş verməkdən imtina etməsi və ya sığorta müqaviləsini (şəhadətnaməsini) ləğv etməsi üçün əsasdır.

16.2. Sığortalı mühasibat uçotu işlərini Azərbaycan Respublikasının hüquqi aktlarına əsasən aparmalıdır.

16.3. Son 3 il ərzində olan İnventarizasiya aktları, mühasibatlıq balansı, gəlir və xərclərlə bağlı hesabatlar 2 nüsxədə olmalıdır. Sənədlərin eyni zamanda məhv olmasının qarşısını almaq məqsədilə bu sənədlər təhlükəsiz yerdə və ayrı-ayrılıqda saxlanılmalıdır.

16.4. Hazırkı maddənin 16.2. və 16.3.-cü bəndlərində qeyd olunanlara riayət edilmirsə, sığorta hadisəsi zamanı sığortaçının sığorta ödənişi etməkdən o dərəcədə hüququ var ki, qeyd olunan bəndlərə riayət olunmamasına görə sığortaçının öhdəliyinin həcmi və ya yerinə yetirmək öhdəliyini təyin etmək mümkün olmasın.

Maddə 17. Sığorta müddəti

17.1. Sığorta yalnız şəhadətnamənin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən sığorta hadisələrini əhatə edir.

Maddə 18. Sığorta riskinin artması

18.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması zamanı Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) ona məlum olan və sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalına təsir göstərə biləcək faktlar və hadisənin baş verməsindən dəyə biləcək zərər haqqında məlumatı Sığortaçıya təqdim etməli və Sığortaçı tərəfindən verilmiş sualları cavablandırmalıdır. Bu qayda sığortalanan obyektə baxışın keçirilməsi zamanı da tətbiq edilir.

18.2. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, əgər sığorta müqaviləsi Sığortaçının qoyduğu hər hansı sualı Sığortalı tərəfindən cavabsız qoyularaq bağlanıbsa, Sığortaçı onun müəyyən faktlardan xəbərsiz olduğuna istinad etməklə sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və ya onun etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilməz.

18.3. Əgər müqavilənin bağlanması zamanı riskin dərəcəsinə təsir göstərə biləcək hallar barəsində Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən Sığortaçıya yanlış məlumatların qərəzli olaraq bildirilməsi sübut edilərsə, Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilər.

18.4. Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) gizlətdiyi faktlar aradan qalxdığı (yox olduğu) halda Sığortaçı müqavilənin etibarsız hesab edilməsini tələb edə bilməz.

18.5. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) müqavilənin bağlanması zamanı Sığortaçıya bildirdiyi məlumat və faktlarda sığorta müqaviləsinin müddəti ərzində baş vermiş əhəmiyyətli və sığorta riskinin artmasına təsir göstərə biləcək dəyişikliklər haqqında Sığortaçıya dərhal, hər halda 7 təqvim günündən gec olmayaraq məlumat verməlidir. Bu vəzifənin düzgün yerinə yetirilməsi faktı yazılı sübut ilə təsdiq olunmalıdır. Bu müddəə Sığortalı tərəfindən Sığortaçıya müqavilənin bağlanması zamanı ərizə formasında təqdim etdiyi məlumat və faktlara aiddir.

18.6. Sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktlar haqqında məlumatlandırılmış Sığortaçı sığorta müqaviləsi şərtlərinin dəyişdirilməsini və əlavə sığorta haqqının ödənilməsini tələb edə bilər.

18.7. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktlar haqqında Sığortaçını məlumatlandırmadığı və ya sığorta müqaviləsinin şərtlərinin dəyişdirilməsinə və əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə etiraz etdiyi halda, Sığortaçı qanunvericiliyə müvafiq sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsini və ləğv edilmənin nəticəsində dəymiş zərərin ödənilməsini tələb edə bilər.

18.8. Sığorta riskinin artmasına səbəb ola biləcək faktların aradan qalxmasından (yox olmasından) sonra Sığortaçı heç bir halda müqavilənin ləğv edilməsini tələb edə bilməz.

18.9. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) Sığortaçının razılığı olmadan riskin artmasına səbəb ola biləcək hər hansı tədbirin görülməsinə və ya onların həyata keçirilməsinə razılıq verə bilməz. Bu müddəanın pozulması Sığortaçını yalnız o halda öz öhdəliklərinin yerinə yetirməsindən azad edir ki, sığorta hadisəsi riskin artmasından sonra baş versin.

18.10. Sığorta riskinin artması sığorta hadisəsinin baş verməsinə və Sığortaçının öhdəliyinin yerinə yetirilməsi həcminə təsir göstərmədiyi halda Sığortaçının ödənişin həyata keçirilməsi üzrə öhdəliyi qüvvədə qalır.

18.11. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddəti ərzində Sığortaçı Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən təqdim

olunan fakt və məlumatların doğruluğunu, riskin artıb-artmamağından asılı olmayaraq sığorta obyektinin vəziyyətini, saxlanma qaydasını və dəyərini yoxlaya bilər.

18.12. Sığortaçı Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) sığorta riskinin azalmasına yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi üzrə məcburi göstərişlər verə bilər.

Maddə 19. Sığorta müqaviləsinə əlavələr və dəyişikliklər edilməsi və xitam verilməsi qaydası

19.1. Sığorta müqaviləsinə edilən əlavələr və dəyişikliklər yazılı formada tərtib olunmalı və hər iki tərəfdən imzalanmalıdır.

19.2. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilir:

- 19.2.1. Sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda;
- 19.2.2. Qanunvericilikdə müəyyən edilmiş hallar hallar istisna olmaqla, Sığortalı fiziki şəxs öldükdə və ya Sığortalı hüquqi şəxs ləğv olunduqda;
- 19.2.3. Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı olmadıqda və sığorta riskinin mövcudluğu, səbəbi sığorta hadisəsi olmayan hallara görə başa çatdıqda;
- 19.2.4. Sığortaçı Sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirdikdə;
- 19.2.5. Sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda;
- 19.2.6. Sığortalı sığorta haqqını qanunvericilikdə və Sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
- 19.2.7. Qanunvericilikdə müəyyən edilmiş digər hallarda.

Maddə 20. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə

20.1. Bu Qaydaların 18.2-ci bəndində göstərilən hallarda Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda, Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu barədə xəbərdar etməlidir.

20.2. Sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş hallarda, həmçinin tərəflərin başqa cür razılaşmasına əsasən, sığorta müqaviləsinə Sığortalının və ya Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilərkən, bu barədə bir tərəf digərinə ən azı 30 (otuz) gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən çox müddətə bağlanmış olduqda 60 (altmış) gün, üç aydan az müddətə bağlanmış olduqda isə 5 (beş) iş günü əvvəl), tələbini əsaslandırdığı yazılı bildiriş göndərməlidir. Belə bildiriş Sığorta müqaviləsinin ləğvi tarixini özündə əks etdirməklə Sığortalının və ya Sığortaçının Sığorta müqaviləsində göstərilən ünvanına göndərildikdə, Sığorta müqaviləsi bildirişdə göstərilən tarixdən ləğv edilmiş sayılır. Bu bildirişin poçt vasitəsilə göndərilməsi, yuxarıda göstəriləyi kimi, həmin xəbərdarlığın edilməsi faktının sübut edilməsi üçün kifayətdir və Sığorta müqaviləsi bildirişdə göstərilən tarixdən və vaxtdan etibarsız sayılacaq.

Maddə 21. Sığorta hadisəsi zamanı:

Sığortalı (və ya Sığorta olunan):

21.1 Bu Qaydalar əsasında bağlanmış Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə Sığortalı, yaxud Faydalanan şəxs hadisədən xəbər tutduqdan dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində Sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə, eyni zamanda qanunvericiliyə uyğun olaraq həmin hadisə barədə məlumatlandırılmalı olan səlahiyyətli dövlət orqanlarına hər hansı vasitə ilə xəbər verməlidir.

21.2 Hadisənin baş verdiyi tarixdən zərərin müəyyən edilməsinə qədər keçən müddət ərzində, müəssisədəki istehsalın zəifləməsinə və ya dayanmanı aradan qaldırmaq və ya minimuma endirmək üçün lazımı tədbirlər görmək və bu məqsədlə sığortaçı tərəfindən ona verilmiş təlimat daxilində bütün imkanlardan istifadə etməlidir;

21.3 Məcburi hallar istisna olmaqla, zərər müəyyən olunana və təsdiq edilənə qədər hadisənin baş verdiyi yerlərdə zərərin məbləğinin müəyyən edilməsini çətinləşdirəcək və yaxud zərərin məbləğini artırıcaq formada heç bir dəyişiklik etməməlidir;

21.4 Ödəniş tələbinin araşdırılması ilə əlaqədar sığortaçı tərəfindən tələb ediləcək mühasibat jurnalı və qeydiyyatlarını, qəbz və fakturaları, balans və digər sənədləri, lazımı məlumat və izahatları, bütün növ sübutları və zərərin təqsirkar üçüncü şəxslər tərəfindən ödənilməsi hüququndan istifadə olunması üçün zəruri məlumat və sənədləri, onların hazırlanması və alınması üçün çəkiləcək xərclərin özü tərəfindən ödənməsi şərtlə sığortaçıya verməlidir;

21.5 Ödəniş cavabdehliyi və məbləği, zərərin təqsirkar üçüncü şəxslər tərəfindən ödənməsi hüquqlarının müəyyən edilməsi üçün sığortaçının və ya səlahiyyətli nümayəndələrin sığorta etdirilmiş əmlak və bunlarla əlaqədar sənədlər üzərində aparacağı tədqiqat və yoxlamalara icazə verməlidir;

21.6 Gəlir itkisinə səbəb olan hadisələrə təminat verən sığorta müqavilələri və əgər bu sığorta ilə əlaqədar digər sığorta müqavilələri də varsa, bu haqda sığortaçıya məlumat verməlidir;

21.7 Təminat müddəti başa çatdıqdan, yaxud ödənişlərin dövrlər üzrə verilməsi razılaşdırılırsa, hər bir dövr başa

çatdıqdan sonra maksimum 5 gün ərzində ödəniş tələbini yazılı şəkildə sığortaçıya təqdim etməlidir.

Sığortaçı:

21.8 Hadisə baş verdiyi zaman gəlir itkisinin məbləğini azaltmaq məqsədilə hadisənin baş verdiyi yerlərə daxil ola bilərlər. Sığortaçının bu hərəkəti onun öz üzərinə hər hansı bir öhdəlik götürməsi və sığorta şəhadətnaməsində nəzərdə tutulmuş hüquqlarının hər hansı birindən məhrum olunması demək deyildir.

21.9 Zərərin məbləği ilə əlaqədar sənədlər ona verildikdən sonra 30 gün ərzində lazımi tədqiqatları sona çatdırıb zərər və ödənişin miqdarını müəyyənləşdirərək sığortalıya bildirməklə ödəməməyə görə məsuliyyət daşıyır.

Maddə 22. Ziyanın qarşısının alınması və həcmnin azaldılması

22.1 Sığorta hadisəsi zamanı Sığortalı mümkün ziyanın qarşısını almaq və miqdarını azaltmaq üçün bütün ağılabatan və mümkün tədbirləri görməlidir.

22.2 Belə tədbirlər həyata keçirilərkən Sığortalı Sığortaçıdan aldığı bütün təlimatları yerinə yetirməlidir.

22.3 Sığortalı, bu müqaviləyə əsasən təminat verilən hadisə baş verdiyi zaman; kommersiya fəaliyyətini imkanı daxilində davam etdirərək gəlir itkisinin qarşısını almağa, məbləğini və ya təsirini azaltmaq üçün zəruri tədbirlərin dərhal həyata keçirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

22.4 Təcili tədbirlərə və sığortaçının həyata keçirilməsini tələb etdiyi digər tədbirlərə görə çəkilən xərclər sığortaçı tərəfindən ödənilir.

Maddə 23. Sığortaçı tərəfindən nəzarət

23.1 Sığortaçı sığorta hadisəsi və onun nəticələri barədə Sığortalının bütün hərəkətlərinə nəzarət etmək və sığorta ödənişinin verilməsinə təsir göstərən bütün məsələlər barədə qərar vermək imkanına malik olmalıdır.

23.2 Sığortalı sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş bütün əmlakı Sığortaçı onlara baxış keçirənə qədər zədəli olduğu vəziyyətdə qoruyub saxlamalıdır.

23.3 Sığortaçı, həmçinin onun səlahiyyət verdiyi istənilən şəxs üzərinə heç bir məsuliyyət götürmədən və ya sığorta müqaviləsi üzrə Sığortaçının hər hansı hüquqlarını azaltmadan zərərin baş verdiyi binaya girmək, onu öz sahibliyinə götürmək və sahibliyində saxlamaq, həmçinin istənilən sığortalanmış əmlakı sahibliyinə götürmək və ya onun hər hansı ağılabatan məqsədlər üçün və üsullarla Sığortaçıya verilməsini tələb etmək hüququna malikdir. Əgər yuxarıda sadalanan şərtlər yerinə yetirilməzsə, sığorta ödənişi verilmir.

23.4 Faktiki təmir üzrə təmir xərcləri Sığortaçı ilə razılaşma əsasında müəyyənləşdirildikdə, təmir başlayana qədər təmir emalatxanası da Sığortaçı ilə razılaşdırılmalıdır.

23.5 Sığortalı sığorta hadisəsinə aid olan bütün sənədləri və məlumatları Sığortaçıya təqdim etməli, həmçinin hadisənin bütün digər iştirakçılarının və sığorta hadisəsi ilə əlaqəli məsələlərə baxan səlahiyyətli dövlət orqanlarının fəaliyyətləri barədə ona dərhal xəbər verməlidir.

23.6 Sığortalının Sığortaçı ilə ilkin razılıq olmadan öz məsuliyyətinin tanınmasına yönəlmiş hər hansı hərəkəti etməyə, saziş bağlamağa və ya vəd verməyə hüququ yoxdur.

23.7 Sığortaçı sığorta hadisəsi ilə bağlı bütün rəsmi və qeyri-rəsmi araşdırmalarda Sığortalının mənafeələrini öz hesabına təmsil və müdafiə edə bilər.

Maddə 24. Sığorta hadisəsinin sübut etmək vəzifəsi

24.1 Sığorta hadisəsi faktının mövcudluğunu və onun səbəb olduğu zərərin ölçüsünü sübut etmək Sığortalının vəzifəsidir.

24.2 Sığorta hadisəsi faktının və şəraitinin, eyni zamanda zərərin miqdarının sübut edilməsi üçün Sığortalı malik olduğu və həmçinin qanunvericiliyə və adi təcrübəyə müvafiq olaraq əldə etmiş olduğu bütün sənədləri Sığortaçıya təqdim etməyə borcludur.

Maddə 25. Zərər və ziyanın müəyyənləşdirilməsi

25.1 Sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən gəlir itkisinin və gəlir itkisinin qarşısını almaq və ya məbləğini azaltmaq üçün müəssisə fəaliyyətindəki xərc artımını məbləği tərəflər arasında imzalanacaq müqavilə ilə müəyyən edilir.

25.2 Tərəflər zərərin məbləği ilə əlaqədar razılığa gələ bilməzlərsə, zərərin məbləğinin müəyyən edilməsi üçün ekspertə (bundan sonra mətn boyu mustəqil ekspert kimi başa düşülməlidir) müraciət etmək üçün qərar qəbul edə bilərlər.

25.3 Tərəflər, mübahisənin həlli üçün eksperti birlikdə seçmək haqqında razılığa gələn bilməzlərsə, onda Tərəflər hər biri ayrılıqda öz ekspertini seçir və bunu yazılı formada digər tərəfə bildirir. Tərəflərin ekspertləri təyin olunduqları tarixdən 7 gün ərzində, hadisə ilə əlaqədar tədqiqata başlamazdan əvvəl üçüncü bitərəf eksperti seçirlər. Bitərəf ekspertin, yalnız tərəflərin ekspertlərinin razılığa gələ bilmədikləri məsələlər haqqında, onların razılığa gələ bilmədikləri hədlər daxilində olmaq şərti ilə,

ayrıca və ya digər ekspertlərin birlikdə ümumi bir rəy vermək səlahiyyəti vardır. Ekspertin rəyi tərəflərə eyni vaxtda bildirilir.

25.4 Tərəflərdən hər hansı biri, digər tərəf məlumat verdiyi tarixdən 15 gün ərzində öz ekspertini təyin etməzsə, yaxud Tərəflərin seçdiyi ekspertlər, üçüncü bitərəf ekspertin seçilməsi ilə əlaqədar təyin olunduqları tarixdən etibarən 7 gün ərzində razılığa gələ bilməzlərsə, tərəflərin ekspertləri və ya bitərəf ekspert, tərəflərdən birinin təklifi ilə hadisənin baş verdiyi ərazi üzrə məhkəmə tərəfindən seçilə bilər.

25.5 Ekspertlərə, iş qabiliyyətlərinin az olmasına görə etiraz oluna bilər. Ekspertin kimliyinin öyrənilməsindən sonra 7 gün ərzində istifadə olunmayan etiraz hüququ öz qüvvəsini itirmiş hesab olunur.

25.6 Ekspert vəfat edərsə, vəzifəsindən azad edilərsə və ya rədd edilərsə, onun əvəzinə eyni şərtlərlə başqa bir ekspert seçilir və hadisənin tədqiqi yarımçıq qaldığı yerdən başlayaraq davam etdirilir.

25.7 Sığortalının vəfat etməsi, təyin edilmiş eksperti öz məsuliyyətindən azad etmir.

25.8 Zərərin məbləği müəyyən edildiyi zaman, ekspertlər lazım bildikləri dəlilləri, eləcə də bu zaman istifadə olunacaq qeydləri və sənədləri tələb edə və hadisə yerində tədqiqatlar apara bilərlər.

25.9 Ekspertlərin və ya üçüncü bitərəf ekspertin, zərərin məbləği ilə əlaqədar verəcəkləri rəy qətidir və tərəflər bu rəyə amal etməlidirlər. Sığortaçı qarşısında iddia və ya tələb qaldırılması hallarında zərərin məbləği ilə əlaqədar ekspertin rəyi ödənişin müəyyən edilməsi üçün əsas götürülür. Ekspert rəylərinə, yalnız onların real vəziyyətdən açıq-aşkar fərqləndiyi zaman etiraz edə bilər və həmin rəyin ləğv edilməsi ilə bağlı rəyin bildirildiyi tarixdən etibarən 7 gün ərzində hadisənin baş verdiyi ərazidə yerləşən məhkəmədə iddia qaldırıla bilər.

25.10 Tərəflər seçdikləri ekspertin və üçüncü bitərəf ekspertin haqqını birlikdə ödəyirlər.

25.11 Zərər məbləğinin müəyyənləşməsi bu müqavilədə və qanunvericilikdə göstərilən tələb və şərtlərə və onların tətbiq edilməsinə təsir göstərilir.

Maddə 26. Sığorta ödənişinin hesablanması qaydası

Sığortlanmış əmlaka vurulan zərərlərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı yollarla həyata keçirilir:

26.1 Sığorta şəhadətnaməsində azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda - azadolma məbləğinin miqdarı çıxılmaqla zərərlərə təminat verilir;

26.2 Sığorta şəhadətnaməsi üzrə sığorta ödənişlərinin ümumi miqdarı sığorta məbləğini aşma bilər.

26.3 Sığorta şəhadətnaməsi ilə təminat verilən hadisəyə başqa bir sığorta şəhadətnaməsi ilə də təminat verilmiş olarsa və bu təminat barədə Sığortaçıda sığorta müqaviləsi bağlanmazdan əvvəl məlumat olarsa şərikli sığorta əsasları tətbiq edilir;

26.4 Son təmir xərclərinin bir hissəsini təşkil etməyən müvəqqəti təmir xərcləri üçün sığortaçı ödəniş vermir.

26.5 Sığorta müqaviləsində sığortalının kommersiya fəaliyyətinin spesifik xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq başqa bir hesab forması və izahat nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta ödənişi, ümumi maliyyə dövrüyəsindəki azalma və fəaliyyət xərclərinin artması nəticəsində meydana gələn xalis gəlir itkisindən, təminat müddəti ərzində xalis gəlirdən ödənilməli olan, lakin hadisə baş verməsinə görə ödənilməyən və ya qənaət edilən fəaliyyət xərcləri çıxılmaqla hesablanır.

26.6 Ümumi maliyyə dövrüyəsinin azalması nəticəsində meydana gələn xalis gəlir itkisi: xalis gəlir nisbətindən, təminat müddəti ərzində və hadisə baş verməsinə görə azalmış olan dövrüyə məbləğinə (standart dövrüyə ilə əldə olunan dövrüyə arasındakı fərq) tətbiq edilməsi yolu ilə hesablanan məbləğdir.

26.7 Müəssisənin maliyyə xərclərindəki artımın səbəb olduğu xalis gəlir itkisi: Dövrüyədəki azalmanın qarşısını almaq məqsədilə zəruri və qəbul edilə bilən maliyyə yardımıdır. Lakin bu artım təminat müddəti ərzində baş vermiş olmalı və azalmasının qarşısı alınan dövrüyə məbləğinə xalis gəlir nisbətindən tətbiq edilməsi ilə hesablanacaq məbləğdən artıq olmamalıdır.

26.8 Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən bütün hesablamalarda ƏDV istisna edilir.

26.9 Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta ödənişi Azərbaycan Respublikasının valyutasında ödənilir. Sığorta məbləği xarici valyutada müəyyən edilibsə, sığorta ödənişi Milli Bankın sığorta hadisəsinin gününə olan valyuta məzənnəsi ilə ödənilir.

26.10 Aşağıdakı hallarda Sığortaçı ödənişin müddətini uzatmaq hüququnu əldə edir:

26.10.1 Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) sığorta ödənişini almaq hüququnun olmasında Sığortaçının şübhəsi yarandığı halda – Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən lazımi sübutların təqdim olunmasına qədər, lakin Ərizənin qəbul olunması tarixindən 30 gün müddətindən gec olmayaraq.

26.10.2 Sığortaçının sığorta hadisəsinin doğruluğunu sübut edən sənədlərin düzgün və ya etibarlı olmasında şübhəsi yarandığı halda – həmin sənədlərin düzgün və ya etibarlı olması təsdiq olunana qədər.

26.10.3 Sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəbləri ilə bağlı Sığortalıya (və ya Sığorta Olunana) qarşı təhqiqat, istintaq və ya məhkəmə araşdırması aparılırsa – istintaq və məhkəmə orqanı tərəfindən müvafiq qərar qəbul edilənədək.

26.11 Sığorta ödənişinin həcmi Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın) üçüncü tərəfdən aldığı məbləğin çıxılmasından sonra,

və ya bir neçə sığorta şirkəti ilə eyni risklə bağlı sığorta müqavilələrinin bağlandığı halda hazırkı Qaydalar əsasında bağlanmış sığorta müqaviləsi üzrə sığorta məbləğinin bütün digər sığorta müqavilələri üzrə ümumi sığorta məbləğinin nisbətinə müvafiq olaraq, azadolma məbləğinin tətbiq olunması şərti ilə müəyyən edilir. Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) belə məbləğlərin alınması barədə Sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.

Maddə 27. Sığorta ödənişini verməkdən imtina

27.1 Sığortaçı sığorta ödənişinin ödənilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edə bilər:

27.1.1 Sığortalının sığorta hadisəsinin baş verməsi haqqında qanunvericiliyə müvafiq olaraq və sığorta müqaviləsində göstərilmiş müddət ərzində və müəyyən olunmuş qaydada Sığortaçıya məlumat verməməsi, Sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar onun (Sığortaçının) mənafeleəri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

27.1.2 Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) sığorta obyektini, riskin dəyişməsi və ya sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarı haqqında bilərəkdən təhrif olunmuş və ya yanlış məlumatı Sığortaçıya təqdim edibsə;

27.1.3 Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) dəyə biləcək zərərlərin azalması və ya qarşısının alınması üçün mümkün və əgəlabatan tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda həmin tədbirləri qəsdən görmədikdə, lakin bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

27.1.4 Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş məsuliyyəti istisna edən hallardan başqa, Sığortalının (və ya Sığorta Olunanın), müvafiq zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

27.1.5 Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) hadisə barədə müvafiq səlahiyyətli orqanlara məlumat vermədikdə, lakin sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin səbəbinin və xarakterinin müəyyən edilməsi bunu tələb etdikdə;

27.1.6 Müvafiq səlahiyyətli orqanlar sığorta hadisəsi faktının baş verməsini təsdiq etmədikdə;

27.1.7 Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) hazırkı Qaydalara uyğun müvafiq sənədləri təqdim etmədikdə;

27.1.8 Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) dəymiş zərərin əvəzini zərərin yaranmasında təqsirli olan şəxsdən aldıqda;

27.1.9 Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) hazırkı Qaydaların və sığorta müqaviləsinin şərtlərinə və/və ya tələblərinə riayət etmədikdə, sığorta müqaviləsindən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirmədikdə;

27.1.10 Sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına Sığortalı (və ya Sığorta Olunan) tərəfindən maneçilik törədilməsi və ya zərərin həcmi müəyyən etmək imkanından tam və ya qismən məhrum etməsi;

27.1.11 Baş vermiş hadisənin qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə müvafiq sığorta hadisəsi hesab edilməməyi;

27.1.12 Azərbaycan qanunvericiliyi və ya sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

27.2 Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina Sığortalıya, səbəbləri göstərilməklə, yazılı şəkildə təqdim olunmalıdır.

27.3 Sığortaçının sığorta ödənişinin verilməsindən imtina etməsi əsasında, Azərbaycan qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada, məhkəmədə iddia irəli sürülə bilər.

Maddə 28. Zərər və ödənişin sona çatması

28.1 Sığorta ödənişi Sığortaçı tərəfindən tələb olunan zərərin məbləği ilə əlaqədar və s. sənədlər ona verildikdən sonra 30 gün ərzində lazımi tədqiqatları sona çatdırıb zərər və ödənişin miqdarını müəyyənləşdirdikdən sonra 14 iş günü ərzində ödənilir.

28.2 Tərəflər ödənişin, fəaliyyətin dayandırıldığı və ya zəiflədiyi müddət ərzində müəyyən dövrlər üzrə hissə-hissə ödənilməsi haqqında da razılığa gələn bilərlər;

28.3 Sığortalıya ödənilmiş sığorta ödənişi məbləği həcmində sığortalının təqsirkar üçüncü şəxsə qarşı iddia qaldırmaq hüququ sığortaçıya keçir.

28.4 Sığorta məbləğinin azalması hallarında, sığortalı istədiyi tarixdən etibarən gün əsası ilə əlavə sığorta haqqı ödənmək şərti ilə sığorta məbləği artırıla bilər;

28.5 Sığortalı sığortaçının ilkin razılığı olmadan onun məsuliyyətinin tanınmasına yönəlmiş hər hansı bir hərəkət etməyə, saziş imzalamağa və ya vəd verməyə haqlı deyildir. Sığortaçı Sığortalı adından hər hansı iddiadan müdafiə olunmaq və iddianı tənzimləmək, yaxud Sığortalının adından ziyanı ödənilmək və onun xeyrinə məhkəmədə iddianı qəbul etmək və təmin etmək hüququna malikdir. Sığortalı Sığortaçının ehtiyac duyduğu bütün məlumatları ona təqdim etməlidir.

Maddə 29. Cavabdeh şəxsə qarşı iddia hüququnun sığortaçıya keçməsi

29.1 Sığorta hadisəsi nəticəsində əvəzi ödənilmiş zərərlərə görə cavabdeh olan şəxsdən Sığortalının tələb etmək hüququ ödənilmiş məbləğ həddində, reqres qaydasında sığorta ödənişini verən Sığortaçıya keçir.

29.2 Sığortalı Sığortaçıya keçən tələb hüququnun həyata keçirilməsi üçün zəruri olan bütün sənədləri və sübutları ona təqdim etməli və bütün məlumatlar barədə onu xəbərdar etməli və bunun üçün zəruri bütün hərəkətləri etməlidir.

Maddə 30. Sığortalının cavabdeh şəxsə qarşı iddia hüququndan imtina etməsi

30.1 Əgər Sığortalı Sığortaçı tərəfindən əvəzi ödənilmiş zərərlərə görə cavabdeh olan şəxsdən özünün tələb hüququndan imtina edərsə və ya onun öz təqsiri ucbatından bu hüququn həyata keçirilməsi mümkün olmazsa, Sığortaçı bütünlükdə və ya müvafiq qismdə sığorta ödənişini verməkdən azad olunur və verilmiş sığorta ödənişinin qaytarılmasını tələb etməyə haqlıdır.

Maddə 31. Üçüncü şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi

31.1 Əgər Sığortalı vurulmuş zərərlərə görə üçüncü şəxsdən (şəxslərdən) zərərin əvəzini almışdırsa, Sığortaçı yalnız verilməli olan sığorta ödənişi məbləği ilə sığortalının üçüncü şəxsdən (şəxslərdən) aldığı məbləğ arasındakı fərqi ödəyir.

Maddə 32. Məhkəmə aidiyyəti

32.1 Bu sığorta şəhadətnaməsi ilə əlaqədar meydana çıxacaq fikir ayrılıqları Azərbaycan Respublikasının iqtisadi mübahisələri həll etməyə səlahiyyəti olan məhkəmə tərəfindən həll olunur.

Maddə 33. İddia müddəti

33.1 Sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının Mülki Qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir